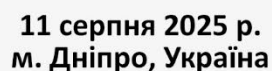

III International scientific and practical conference

August 11, 2025
Dnipro, Ukraine

Тенденції забезпечення якості освіти

Trends in quality assurance in education

III Міжнародна
науково-практична
конференція

Тенденції забезпечення якості освіти

Матеріали

11 серпня 2025 р.

м. Дніпро, Україна

Тенденції забезпечення якості освіти : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції / Міжнародний гуманітарний дослідницький центр (Дніпро, 11 серпня 2025 р.). Research Europe, 2025. 105 с.

До збірника ввійшли матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції "Тенденції забезпечення якості освіти", яка відбулася 11 серпня 2025 року. Збірник розрахований на науковців, освітян, студентів, державних службовців, представників бізнесу та широку громадськість.

Робочі мови конференції: українська та англійська.

Матеріали конференції опубліковані мовою оригіналу та в обсязі, наданому авторами. Збірник відформатовано та підготовлено до публікації в уніфікованому стилі без змін змісту окремих тез доповідей. Автори несуть повну відповідальність за достовірність фактів, власних імен, цитат, статистичних даних, галузевої термінології та іншої інформації, поданої в їхніх матеріалах.

Відповідно до Закону України "Про авторське право і суміжні права", при використанні наукових ідей та матеріалів цього збірника, посилання на авторів і видання є обов'язковим.

**Research
Europe.org**

IHRC INTERNATIONAL
HUMANITARIAN
RESEARCH CENTER

© Міжнародний гуманітарний
дослідницький центр, 2025
© Research Europe, 2025

ЗМІСТ

.....

TABLE OF CONTENTS

СЕКЦІЯ 1. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

.....

SECTION 1. THEORY AND TEACHING METHODS

Дороніна Т. О., Ахматова Н. О.

Структура та зміст понять "засоби навчання" і "дидактичні засоби навчання" у педагогічному дискурсі. 10

Коршевнік Т. В.

Формування інноваційності як ключової компетентності в навчанні хімії учнівства нової української школи. 14

СЕКЦІЯ 2. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

ТА ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ В ОСВІТІ

.....

SECTION 2. INFORMATION TECHNOLOGIES AND INNOVATIVE METHODS IN EDUCATION

Дороніна Т. О., Шепілев Д. С.

Використання штучного інтелекту як інструменту професійної підготовки вчителів інформатики. 17

СЕКЦІЯ 3. ДОШКІЛЬНА ОСВІТА

.....

SECTION 3. PRESCHOOL EDUCATION

Сараєва І. В.

Педагогічна майстерність вихователя як чинник забезпечення якості дошкільної освіти. 20

СЕКЦІЯ 4. ШКІЛЬНА ОСВІТА

.....

SECTION 4. SCHOOL EDUCATION

Дороніна Т. О., Овчаренко О. А.

Трансформація шкільної освіти України крізь призму гендерної рівності. 23

СЕКЦІЯ 1. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

SECTION 1. THEORY AND TEACHING METHODS

Дороніна Т. О.,

УДК 37.015.31:37.026:001.8

д-р пед. наук, професор, професор
кафедри загальної та спеціальної педагогіки,
Комунальний заклад вищої освіти "Дніпровська
академія неперервної освіти" Дніпропетровської
обласної ради, м. Дніпро

Ахматова Н. О.,

здобувачка третього (освітньо-
наукового) рівня вищої освіти,
Криворізький державний педагогічний
університет, м. Кривий Ріг

СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ПОНЯТЬ "ЗАСОБИ НАВЧАННЯ" І "ДИДАКТИЧНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ" У ПЕДАГОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ

У науково-педагогічному дискурсі терміни "засоби навчання" та "дидактичні засоби навчання" є ключовими складниками організації освітнього процесу, проте відрізняються за обсягом, функціональним призначенням і методичним опрацюванням.

Науково-педагогічна література (Н. Волкова, А. Гуржиу, Ю. Жук, Н.Мойсеюк, В. Перетятко, Т. Таблер, М. Фіцула та ін.) демонструє широку палітру трактувань поняття "засоби навчання": від вузько-матеріальних ("дидактичні матеріали та технічні пристрої") до всеохоплюючих ("будь-які об'єкти й процеси, що є джерелом та інструментом засвоєння інформації"). Через таку різноплановість дослідники пропонують різні системи узагальнення.

Варто зазначити, що наукові уявлення про засоби навчання зазнали послідовної еволюції. Спочатку їх розглядали переважно як матеріальні носії інформації – підручники, таблиці, натуральні об'єкти, технічні пристрої, тобто набір готових об'єктів для візуалізації та демонстрації (матеріально-дидактичний підхід). Вони сприймалися як допоміжний інвентар, що супроводжує слово вчителя та забезпечує наочність пояснень. Згодом акцент змістився з матеріальної природи на функціональне призначення: засоби почали розглядати як об'єкти та процеси, здатні передавати навчальну інформацію й одночасно слугувати інструментами для її засвоєння, розвитку та виховання учнів

(функціонально-процесуальний підхід). Наступний етап передбачав включення до засобів не лише матеріальних об'єктів, а й "ідеальних" компонентів – засвоєних знань і вмінь, які виступають внутрішніми опорами під час опанування нового матеріалу (когнітивно-ідеальний підхід). Сучасні системні підходи розширюють це поняття ще більше: засоби навчання розглядаються як елементи цілісного освітнього середовища на різних рівнях – від теоретично-концептуального до конкретних навчальних ситуацій, із урахуванням інтерактивного та інформаційно-діяльнісного потенціалу кожного засобу (багаторівневий системний/інформаційно-діяльнісний підхід).

Отже, узагальнюючи, визначимо: засоби навчання – це матеріальні й ідеальні об'єкти та процеси, що одночасно виступають носіями навчальної інформації та інструментами організації спільної діяльності учителя й учнів з метою засвоєння знань, розвитку та виховання. Таке трактування поєднує всі суттєві компоненти, накопичені в попередніх підходах: охоплює традиційні та цифрові ресурси, враховує когнітивні опори, підкреслює діяльнісний характер взаємодії й дозволяє цілісно описувати як класичні, так і інноваційні освітні технології.

Відтак, розглядаючи засоби навчання в інформаційно-діяльнісній парадигмі, доцільно дидактичні засоби навчання розглядати як їх конкретний різновид. Саме через призму дидактичних функцій ці засоби набувають чітких педагогічних параметрів, що забезпечують реалізацію визначеного нами інтегрального підходу. Отже структурно "засоби навчання" є ширшим поняттям, що охоплює всі об'єкти та процеси, які забезпечують передачу, засвоєння, зберігання й застосування навчальної інформації.

Дидактичні засоби навчання є спеціалізованою частиною засобів навчання, які розроблені з урахуванням принципів дидактики. Вони включають наочні посібники, інтерактивні завдання, навчальні платформи, які спрямовані на підвищення ефективності засвоєння матеріалу з урахуванням вікових, психологічних і навчальних особливостей учнів. "Дидактичні засоби навчання" становлять вужчу підкатегорію засобів, спеціально розроблену для реалізації конкретних дидактичних функцій з урахуванням принципів навчання (наочність, доступність, системність, послідовність тощо).

Взаємозв'язок між поняттями можна представити як співвідношення загального та часткового: усі дидактичні засоби є засобами навчання, але не всі засоби навчання мають дидактичне призначення. Якщо перше поняття охоплює увесь ресурсний фонд освітнього середовища, то друге формує його цільово-методичне ядро, орієнтоване на досягнення навчальних результатів відповідно до педагогічних завдань.

Таблиця 1

**Порівняльна характеристика понять
"засоби навчання" та "дидактичні засоби навчання"**

Критерій	Засоби навчання	Дидактичні засоби навчання
Широта поняття	Широке, охоплює всі інструменти та ресурси, що використовуються в освітньому процесі	Вужче, зосереджене на засобах, спеціально розроблених для виконання дидактичних завдань
Призначення	Забезпечення загальних умов для організації та здійснення навчального процесу	Виконання специфічних дидактичних функцій, спрямованих на досягнення визначених навчальних результатів
Приклади	Підручники, лабораторне обладнання, мультимедійні проектори, комп'ютерні системи	Інтерактивні тренажери, електронні навчальні курси, дидактичні моделі, структуровані уроки
Ступінь методичної опрацювання	Не завжди мають чітку методичну структуру, можуть бути універсальними	Систематично розроблені з урахуванням дидактичних принципів для забезпечення ефективного навчання

Отже головна відмінність "дидактичних засобів" навчання від "засобів навчання" та, що перші мають чітке дидактичне призначення – відповідати певним етапам уроку та сприяти виконанню конкретних дидактичних завдань. З цих позицій звертаємося до творчого доробку Н. Одарченко, яка розрізняє поняття "дидактичне призначення" та "дидактичні завдання". На її думку, перше з яких охоплює кілька споріднених завдань, а друге конкретизує їх на певному етапі уроку [1, С.70–71].

Експлікуючи думку науковиці щодо відповідності дидактичних завдань структурним елементам заняття, пропонуємо таблицю співвіднесення дидактичних завдань із етапами уроку та можливими варіантами використання дидактичних засобів навчання.

Таблиця 2

**Відповідність структурних елементів заняття
дидактичним завданням та дидактичним засобам навчання**

Структурний елемент заняття	Конкретне дидактичне завдання	Дидактичні засоби навчання
Перевірка домашнього завдання	Діагностика рівня засвоєння попереднього матеріалу; виявлення типових помилок	Тести, контрольні картки, інтерактивні опитувальники, електронні журнали
Актуалізація опорних знань	Активізація попереднього досвіду, підготовка пізнавальної бази	Асоціативні схеми, ментальні карти, інтерактивні презентації, проблемні запитання

Продовж. табл. 2

Мотивація навчальної діяльності	Формування внутрішньої й зовнішньої мотивації	Мультимедійні ролики, кейс-методи, інтерактивні ігри, мотиваційні діаграми
Повідомлення теми, мети й завдань	Орієнтація учнів на результати	Слайди з цілями заняття, інфографіки, структуровані плани уроку
Пояснення нового матеріалу	Структурування й пояснення понять, алгоритмів	Електронні навчальні курси, демонстраційні моделі, інтерактивні дошки, відеолекції
Узагальнення і систематизація	Логічне впорядкування й закріплення знань	Таблиці узагальнення, діаграми, структуровані конспекти, інтерактивні вправи
Формування умінь і навичок	Перенесення знань у практику, відпрацювання алгоритмів	Тренажери, практичні симулятори, лабораторні моделі, інтерактивні задачі
Підведення підсумків, домашнє завдання	Рефлексія, самооцінювання, формулювання наступних кроків	Рефлексивні анкети, електронні щоденники, інтерактивні підсумкові тести, завдання з QR-кодами

Таким чином, у педагогічному дискурсі структура цих понять відображає ієрархію від загального до часткового, а їх зміст – еволюцію від вузько-матеріальних інтерпретацій до комплексного інформаційно-діяльнісного розуміння. Засоби навчання формують ресурсну основу освітнього середовища, а дидактичні засоби навчання – його спеціалізований інструментарій, що безпосередньо забезпечує реалізацію принципів, методів і форм навчання.

Список використаних джерел

1. Одарченко Н. І. Засоби відеоінформації на лекційних і семінарських заняттях при вивченні природничих предметів у школах нового типу: дис. ... канд. педагог. наук. 13.00.01. Київ, 1999. 172 с.
2. Стадник О. Засоби навчання як один з компонентів педагогічної системи. *Новий Колегіум*. 2013. № 3. С.54-57.
3. Таблер Т. І. Сучасні дидактичні засоби навчання математики. *Науковий вісник Львівської академії. Серія: Педагогічні науки*. 2019. № 5. С. 240-247.